[2018] 13 ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 281

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ.ਆਰ.

ਬਨਾਮ

ਵੀ.ਆਰ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ

(2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 12015)

ਦਸੰਬਰ 11, 2018

[ਡਾ. ਧਨੰਜਯ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂਦ ਅਤੇ

ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ: ਨਿਯੁਕਤੀ – ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰੇਲਵੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪੁੱਤਰ ਜਿਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਆਹ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ – ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਦਾਅਵਾ – ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ: ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੱਕ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ – ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਰੰਟੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੈ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ – ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 – ਐੱਸ.16.

ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ (ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ)। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ।

ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ: **1.1** ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਤੰਗੀ

ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਵੰਸ਼ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਵੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੱਕਦਾਰੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਨੂੰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 11][289- ਜੀ-ਐੱਚ; 290-ਏ-ਡੀ]

1.2 ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਰਾਜ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਲਈ ਇਹ ਸਕੀਮ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਵੇ। ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬੇਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਕੰਗਾਲੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਬੇਸਹਾਰਾਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਬੇਦਖਲੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14][291- ਐੱਚ; 292-ਏ-ਸੀ]

1.3 ਭਾਵੇਂ ਤੰਗ ਵਰਗੀਕਰਨ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਲਾਮਤੀ ਉਦੇਸ਼, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬੇਘਰਤਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਗ

ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਹਿਣ ਕਰੇ ਜਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੋ-ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ। ਚਿੰਤਾ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਨਾਲ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨੇ ਗਏ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ, ਲਗਾਈ ਗਈ ਸ਼ਰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਰੱਦ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਰੰਟੀ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 15][292-ਡੀ-ਜੀ]

1.3 ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਬਹੁਵਚਨ ਪਤਨੀ ਸੀ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੂਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਅਤੇ ਹਾਰਨੈੱਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ-ਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਤਕਰਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16, 18][293-ਸੀ-ਡੀ; 294-ਜੀ-ਐੱਚ; 295-ਏ]

1.4 ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ 02.01.1992 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ *ਨਮਿਤਾ ਗੋਲਡਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਉਸੇ ਸਰਕੂਲਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ *ਨਮਿਤਾ ਗੋਲਡਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 20][295- ਸੀ-ਡੀ]

2. 2018 ਦੇ ਸੀ.ਏ. ਨੰ.12015 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 23][295-ਐਫ-ਜੀ]

ਨਮਿਤਾ ਗੋਲਡਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (2010) 1 ਕੈਲ.ਐਲਜੇ 464 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਰਾਮੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2000) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 431 : [2000] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 390; ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ (ਸੈਕੰਡਰੀ) ਬਨਾਮ ਪੁਸ਼ਪੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ (1998) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 192 : [1998] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 432 ; ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ (2010) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 661 ; ਵੀ ਸ਼ਿਵਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2008) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 730 : [2008] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1201 ; ਈਸਟਰਨ ਕੋਲਫੀਲਡਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਦਿਲੀਪ ਸਿੰਘ (2013) 3 ਕੈਲ.ਟੀ. 379; ਐਮ ਮੁਥੁਰਾਜ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਡਿਪਟੀ ਜਨਰਲ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ (2016) 5 ਸੀ.ਟੀ.ਸੀ. 50 ; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐਮ ਕਰੁੰਬਈ 2017 ਲੈਬ। ਆਈ.ਸੀ. (ਐਨ.ਓ.ਸੀ. 237) 69 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ
[2000] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 390 ਪੈਰਾ 5 (iii) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ
[1998] 3 ਐਸਸੀਆਰ 432 ਪੈਰਾ 10 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
(2010) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 661 ਪੈਰਾ 10 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
[2008] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1201 ਪੈਰਾ 10 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
(2013) 3 ਕੈਲ. ਐਲਟੀ 379 ਪੈਰਾ 17 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
(2016) 5 ਸੀ.ਟੀ.ਸੀ. 50 ਪੈਰਾ 18 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
2017 ਲੈਬ. ਆਈ.ਸੀ. (ਐਨ.ਓ.ਸੀ.) 237) 69 ਪੈਰਾ 18 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
(2010) 1 ਕੈਲ.ਐਲਜੇ 464 ਪੈਰਾ 20 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 12015 ਆਫ਼ 2018।

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 910 ਆਫ਼ 2015 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 01.04.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ
ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 12016 ਆਫ਼ 2018।

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅੰਰਾ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਆਰ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ

ਅਮਨ ਲੇਖੀ, ਏਐਸਜੀ, ਹਰੀਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਕਟਿਆਰ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਰੋਰੀਆ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀ, ਅਪੂਰਵ ਪਰਾਸ਼ਰੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ
ਡਾ. ਧਨੰਜਯ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.
ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 12015 ਆਫ਼ 2018
1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉੱਠਦੀ ਹੈ।
3. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਰਾਮਲਖਨ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੇਡ-1 ਵਿੱਚ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 28 ਨਵੰਬਰ 2009 ਨੂੰ ਹਾਰਨੈੱਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੌਰਾਨ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, 1987 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਰਜ਼ੀ 6 ਮਾਰਚ 2012 ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਸਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿੱਟ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।
4. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ 2 ਜਨਵਰੀ 1992 ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਸਰਕੂਲਰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:
“ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ
ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰਾਲਾ
(ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ)

ਆਰ.ਬੀ.ਈ. ਨੰਬਰ 1 1992
ਪੂਰਕ ਸਰਕੂਲਰ
ਮਾਸਟਰ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਨੰਬਰ 5

ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ (ਪੀ)

ਸੀ. ਰੇਲ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਉਪ: ਦੂਜੀ ਵਿਧਵਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਾਰਡਾਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਾਰਨੈੱਸ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਮਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਬਕਾਇਆ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਦੂਜੀ ਵਿਧਵਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਾਨੂੰਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

2. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਲਈ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਧਵਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

4. ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਰਸੀਦ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ।

ਐਸਡੀ/

(ਪੀ.ਐਲ.ਐਨ. ਸਰਮਾ)

ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਐਸਟੀ. (N)

ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ"

5. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

(i) ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਹੈ;

(ii) 2 ਜਨਵਰੀ 1992 ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਮਿਤਾ ਗੋਲਡਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ1 ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ

(iii) ਰਾਮੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ2 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ।

6. ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ।

7. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਨ ਲੇਖੀ, ਵਾਧੂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ:

(i) ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜਾਂ ਭਰਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(ii) ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਲਾਭ ਜਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

(iii) ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 16(3) ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ;

(iv) ਰਾਮੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੱਕਦਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(v) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ
ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਹੂਲਤ ਨਾ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ। ਰਾਜ ਦੋ-ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

8. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਪੂਰਵ ਪਰਾਸ਼ਰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ,

(i) ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚੇ ਜੋ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰੱਦ ਹੈ, ਜਾਇਜ਼ ਹਨ;

(ii) ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਹੂਲਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ

(iii) ਨਮਿਤਾ ਗੋਲਡਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ 2 ਜਨਵਰੀ 1992 ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਸਰਕੂਲਰ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਮਿਤਾ ਗੋਲਡਰ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1 ਫਰਵਰੀ 2010 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

9. ਵਿਰੋਧੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

10. ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ (ਸੈਕੰਡਰੀ) ਬਨਾਮ ਪੁਸ਼ਪੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ, 3 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"8. ਤਰਸਯੋਗ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੰਗਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੋਵੇਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਿਰਭਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ..."

ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, 4 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

"8. ਹੁਣ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਰਸਯੋਗ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸੱਦੇ ਦੁਆਰਾ, ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ। ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੋਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ
ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਯੋਜਨਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਰਿਆਇਤ ਦੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।
ਇਸ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਤੱਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਖਤਮ/ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗੀ।"

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅੰਰਾ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਆਰ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

ਵੀ. ਸ਼ਿਵਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, 5 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ:

"18. (ਏ) ਸਿਰਫ਼ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸੱਦੇ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਉਕਤ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਪਵਾਦ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ...

(ਸੀ) ਤਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ
(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

11. ਤਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਤੰਗੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਤਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਤਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਵੰਸ਼ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਵੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ

ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੱਕਦਾਰੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਨੂੰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

12. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸ਼ਰਤ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ (ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ) ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

"16. ਰੱਦ ਅਤੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਯੋਗ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ।-(1) ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਵਿਆਹ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬੱਚਾ ਜੋ ਵਿਆਹ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ, ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 (1976 ਦਾ 68) ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਹੋਣ ਯੋਗ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਗਰਭਵਤੀ ਕੋਈ ਵੀ ਬੱਚਾ, ਜੋ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ, ਪਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੱਕ, ਅਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੁੰਦਾ। 13. ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਬੱਚਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਜਨਮ 1976 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 68 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ

ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਵਿਆਹ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਧਾਰਾ (i) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਆਹ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ 16(1) ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਜੋ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਰੱਦ ਹੈ, ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਨਹੀਂ।

14. ਮੁੱਦਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੂਜੇ ਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹਮਦਰਦੀ ਭਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਹਮਦਰਦੀ ਭਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੇ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਵੇ। ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੰਗਾਲੀ ਅਤੇ ਕੰਗਾਲੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਕੰਗਾਲੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ, ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ। ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ।

15. ਭਾਵੇਂ ਤੰਗ ਵਰਗੀਕਰਨ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬੇਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੈ, ਦਾ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤ
ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਵੇ ਜਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ

ਲਾਭ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ-ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨੇ ਗਏ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ, ਲਗਾਈ ਗਈ ਸ਼ਰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਰੰਟੀ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੈ।

16. ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੰਬੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਬਹੁਵਚਨ ਪਤਨੀ ਸੀ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੂਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਅਤੇ ਹਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦੀ ਮੌਤ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ - ਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਿਆਂ - ਵਿਚਕਾਰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਤਕਰਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

17. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ, ਨਮਿਤਾ ਗੋਲਡਰ (ਸੁਪਰਾ) ਨੇ 2 ਜਨਵਰੀ 1992 ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸਨੇ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਈਸਟਰਨ ਕੋਲਫੀਲਡਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਿਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇੱਕ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਈਸਟਰਨ ਕੋਲਫੀਲਡਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਜੋ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1) ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(3) ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਇੱਕ ਰੱਦ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ (2007) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 571 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਨਿਯਮਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਅਪਵਾਦ ਇਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਧੀਰਜ ਕੁਮਾਰ ਸੇਂਗਰ (2009) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 600 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"ਤਰਸਯੋਗ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਨਾ ਸਿਰਫ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।"
(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

18. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(1) ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰੱਦ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 16(3), ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 16(3), ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਐਲਾਨੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਐਮ ਮੁਥੁਰਾਜ ਬਨਾਮ ਡਿਪਟੀ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ7 ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਸਥਿਤੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐਮ ਕਰੁੰਬਾਈ ਵਿੱਚ ਨਮਿਤਾ ਗੋਲਡਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ।8 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 18 ਸਤੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

19. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਵਿੱਤੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

20. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ 2 ਜਨਵਰੀ 1992 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਮਿਤਾ ਗੋਲਡਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਉਸੇ ਸਰਕੂਲਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਨਮਿਤਾ ਗੋਲਡਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ।

21. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੈਰਿਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਗੇ। ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.12016 ਆਫ 2018

(ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ(ਸੀ) ਨੰ.34830/2016 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ)

22. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

23. ਸਾਥੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.12015 ਆਫ 2018 ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਗਿਆਯੋਗ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੈਰਿਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਤਰਸਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
24. ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ